

Phát triển du lịch Việt Nam trong bối cảnh đại dịch Covid-19

NGUYỄN THU HƯƠNG*
CAO THỊ PHƯƠNG THÚY**

Là một trong những lĩnh vực bị ảnh hưởng nặng nề nhất trong 4 lần dịch Covid-19 bùng phát, trong 2 năm (2020, 2021), các chỉ số tăng trưởng của ngành du lịch Việt Nam đều sụt giảm nghiêm trọng. Bởi vậy, du lịch - một trong những ngành kinh tế mũi nhọn của cả nước đang rất cần một kịch bản hồi sinh sau “cơn bão” lần thứ 4 của đại dịch Covid-19.

TÁC ĐỘNG CỦA ĐẠI DỊCH COVID-19 ĐẾN NGÀNH DU LỊCH VIỆT NAM

Đại dịch Covid-19 lần thứ 4 bùng phát trở lại sau kỳ nghỉ lễ 30/4-1/5/2021, đúng vào thời điểm mùa vàng của du lịch nội địa. Ngay lập tức các lệnh cấm bay, hạn chế đi lại, tụ tập đông người, cộng với sự e ngại của du khách do lo sợ ảnh hưởng của dịch Covid-19 đã khiến nhiều nhà hàng, khách sạn tại các điểm đến du lịch phải đóng cửa vì vắng khách, doanh thu sụt giảm mạnh.

Báo cáo tại buổi làm việc với Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam về phương án khởi động lại các hoạt động du lịch trong tương lai vào ngày 04/10/2021, Tổng Cục trưởng Tổng cục Du lịch Nguyễn Trung Khánh cho biết, trong 2 năm (2020, 2021), các chỉ số tăng trưởng của ngành du lịch Việt Nam đều sụt giảm nghiêm trọng. Lượng khách quốc tế cả năm 2020 chỉ đạt 3,7 triệu lượt, giảm 80% so với năm 2019. Khách nội địa đạt 56 triệu lượt, giảm 34% so với cùng kỳ năm 2019, tổng thu từ khách du lịch năm 2020 đạt 312.200 tỷ đồng, giảm 59% so với năm 2019. Riêng trong 9 tháng đầu năm 2021, khách du lịch nội địa tiếp tục giảm 16% (đạt 31,5 triệu lượt khách); khách quốc tế đến nước ta đạt 114,5 nghìn lượt người, giảm 97% so với cùng kỳ năm trước. Tổng thu từ khách du lịch đạt khoảng 137.000 tỷ đồng, giảm 42% so với cùng kỳ năm 2020. Hiện nay, lượng doanh nghiệp xin thu hồi giấy phép kinh doanh lữ hành trên 30% tổng số doanh nghiệp đã được cấp phép, chỉ còn khoảng 2.000 doanh nghiệp có giấy phép kinh doanh lữ hành quốc tế trên toàn quốc, trong đó rất nhiều doanh nghiệp vẫn đang đóng cửa hoặc dừng hoạt động. Trong khi đó, lĩnh vực kinh doanh lưu trú du lịch, chiếm đến 46% trong cơ cấu doanh thu của ngành du lịch Việt Nam cũng đang phải đóng cửa khoảng 90% và hầu như không có khách, trừ các cơ sở đón khách cách ly (Đình Nam, 2021).

Ngành giao thông vận tải, trong đó, vận tải hàng không cũng chịu ảnh hưởng nghiêm trọng. Trong báo cáo tình hình phát triển doanh nghiệp năm 2020 và

5 tháng đầu năm 2021, với ngành hàng không, Bộ Kế hoạch và Đầu tư cho biết, thị trường sụt giảm nghiêm trọng nhất, nhu cầu vận tải hàng không năm 2020 giảm 34,5% - 65,9%, doanh thu các doanh nghiệp hàng không giảm 61% so với năm 2019. Đợt dịch Covid-19 lần thứ 3 bùng phát dịp Tết năm 2021 khiến doanh thu ngành hàng không giảm 80% so với cùng kỳ năm 2020. Dự báo, nếu dịch Covid-19 được kiểm chế, phải đến năm 2024, hoạt động ngành hàng không mới có thể phục hồi như trước dịch bệnh (Lan Chi, 2021). Sự khó khăn của ngành hàng không nói trên cũng đã phản ánh rõ nét thêm tác động của đại dịch Covid-19 đến ngành du lịch nước ta.

Theo dự báo, tình hình dịch Covid-19 ở một số tỉnh/thành trong nước, nhất là TP. Hồ Chí Minh sẽ còn kéo dài hết năm nay, thậm chí sang các năm tiếp theo, vì thế hy vọng về một ngày du lịch nội địa sẽ lại “cất cánh” là một điều vô cùng xa vời. Bởi sau 4 “đòn chí mạng” của đại dịch Covid-19, hầu như tiềm lực của các công ty lữ hành đã cạn kiệt, nhiều công ty công bố phá sản không còn sức gượng dậy để phục hồi. Các chuyên gia cũng cho rằng, dịch bệnh kéo dài, khiến cho hàng loạt người lao động lâm vào cảnh thất nghiệp, phải chặt vật mưu sinh, khi hết dịch các cơ quan, xí nghiệp, công ty, hộ gia đình... sẽ đều tập trung vào làm kinh tế và thắt chặt chi tiêu. Vì thế, cơ hội cho du lịch hồi sinh sẽ là rất khó khăn. Thậm chí, sau dịch Covid-19, sẽ còn đặt du lịch vào một cuộc cạnh tranh khốc liệt để tồn tại giữa các công ty lữ hành, nhà hàng, khách sạn.

* ThS., ** ThS., Khoa Kinh tế và Quản lý - Trường Đại học Điện lực

Ngành du lịch chịu ảnh hưởng nặng nề vì đại dịch Covid-19

XU HƯỚNG DU LỊCH HẬU ĐẠI DỊCH COVID-19

Theo một kết quả nghiên cứu gần đây, có tới 88% du khách Việt tiết lộ rằng, đại dịch Covid-19 đã thúc đẩy họ thay đổi nhận thức và mong muốn theo đuổi lối sống tích cực hơn. 79% du khách Việt Nam tin rằng, mọi người phải hành động ngay để bảo vệ hành tinh cho các thế hệ tương lai và du lịch bền vững chính xác là những gì con người cần phải hướng tới trong bối cảnh hiện nay (M.Mai, 2021).

Có thể thấy, những tác động tiêu cực của dịch Covid-19 đến ngành du lịch là rất nặng nề. Tuy nhiên, dịch Covid-19 cũng gợi mở nhiều cơ hội để ngành du lịch vượt qua thách thức thông qua việc đánh giá, nhận định xu hướng phát triển của ngành du lịch cũng như nhu cầu của du khách trong thời gian tới như sau:

Một là, xu hướng du lịch điểm đến an toàn, thân thiện. Trong tình hình dịch Covid-19 diễn biến phức tạp trên thế giới và Việt Nam, cũng như sự bất ổn chính trị của một số quốc gia trên thế giới gần đây đã và đang tác động đến quyết định đi du lịch của du khách, và điểm đến du lịch an toàn, thân thiện sẽ là sự lựa chọn, ưu tiên hàng đầu của du khách khi dịch bệnh được kiểm soát và mọi hoạt động sinh hoạt trở lại trong trạng thái bình thường mới.

Hai là, xu hướng du lịch được bảo đảm về chăm sóc sức khỏe cũng như bảo hiểm cao hơn. Dịch Covid-19 được dự báo sẽ chưa thể kết thúc sớm cho đến khi có đầy đủ vắc xin để tiêm cho mọi người dân. Điều này đồng nghĩa với việc khách du lịch cần biết thông tin chi tiết về hệ thống chăm sóc sức khỏe của điểm đến và các gói bảo hiểm du lịch ngoài

những thông tin về điểm đến, dịch vụ... Những thông tin như vậy sẽ giúp khách du lịch giảm bớt lo lắng và yên tâm để thực hiện những chuyến đi.

Ba là, xu hướng chuyển từ nhu cầu du lịch quốc tế sang nhu cầu du lịch nội địa. Việc hạn chế đi lại giữa các quốc gia trong tình hình dịch bệnh Covid-19, cùng với những lo sợ về tính an toàn và chi phí y tế của điểm đến... thì du lịch nội địa sẽ là lựa chọn của rất nhiều du khách Việt Nam nói riêng, các nước trên thế giới nói chung.

Bên cạnh đó, xu hướng sử dụng sản phẩm du lịch trọn gói, các gói (combo) thiết kế sẵn dành cho các nhóm nhỏ hoặc du lịch gia đình cũng sẽ là một trong những lựa chọn tối ưu của du khách.

Đi kèm với xu hướng du lịch nội địa, du khách cũng có xu hướng linh hoạt trong sử dụng dịch vụ. Trong bối cảnh các hạn chế đi lại cũng như việc đóng cửa biên giới có thể xảy ra vào bất cứ lúc nào vì dịch bệnh Covid-19, khách du lịch sẽ ưu tiên hơn cho các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ có nhiều lựa chọn linh hoạt và chính sách hợp lý trong việc thay đổi ngày, hoãn hoặc hủy đặt chỗ vào phút chót nhằm hạn chế những rủi ro có thể xảy ra trong chuyến du lịch.

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT PHÁT TRIỂN DU LỊCH VIỆT NAM TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY

Các dự báo hiện nay đều khẳng định, ngành du lịch thế giới nói chung và du lịch Việt Nam nói riêng cần nhiều thời gian hơn để phục hồi sau đại dịch Covid-19, so với những cuộc khủng hoảng trước. Ở thời điểm hiện tại, các ca mắc Covid-19 ở trong nước cũng như quốc tế vẫn không ngừng tăng lên. Vì thế, ngành du lịch Việt Nam cần bám sát thực tiễn để dự báo các kịch bản, đề ra các kế hoạch thực sự hiệu quả để phục hồi nền “công nghiệp không khói”.

Tại buổi làm việc với Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam về phương án khởi động lại các hoạt động du lịch trong tương lai vào ngày 04/10/2021, Tổng cục Du lịch cũng đề xuất, kế hoạch kích cầu, phục hồi du lịch, sẽ hành trong thời gian tới sẽ tập trung vào 6 nhóm nhiệm vụ sau: Bảo đảm an toàn tại điểm đến và an

toàn cho khách du lịch; Tăng cường hoạt động truyền thông và xúc tiến, quảng bá du lịch; Phát triển đa dạng sản phẩm đáp ứng xu hướng mới của thị trường; Đẩy mạnh quá trình chuyển đổi số trong ngành du lịch; Hỗ trợ doanh nghiệp đẩy nhanh phục hồi hoạt động du lịch; Hỗ trợ phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phục hồi hoạt động du lịch (Đình Nam, 2021).

Hiện nay, các địa phương đã bắt đầu xây dựng nhiều phương án để đưa ngành du lịch nội địa trở lại trong điều kiện bình thường mới từ tháng 11/2021. Điển hình như: Vĩnh Phúc, Bà Rịa - Vũng Tàu (Côn Đảo, Xuyên Mộc, Châu Đức và Đất Đỏ), TP. Hồ Chí Minh (huyện Cần Giờ), Khánh Hòa, Quảng Nam, Quảng Ninh đã mở lại một số hoạt động tại các khu, điểm du lịch cho khách nội tỉnh cũng như khách du lịch nội địa đến từ các tỉnh, thành phố đã kiểm soát được dịch Covid-19. Tuy nhiên, việc tái khởi động lại du lịch nội địa còn gặp khó khăn, do tỷ lệ tiêm vắc xin phòng Covid-19 có sự chênh lệch giữa các địa phương, nên vẫn còn sự thận trọng trong việc tái khởi động du lịch.

Với thực trạng nói trên, theo chúng tôi, cần lưu ý một số vấn đề sau để phát triển du lịch trong bối cảnh hiện nay:

Thứ nhất, bảo đảm các tiêu chí an toàn trong phát triển du lịch. Để khôi phục lại các hoạt động du lịch nội địa hiệu quả, cần hoàn thành việc tiêm vắc xin đủ 2 mũi cho ít nhất 70% người dân từ 18 tuổi và người lao động trong ngành du lịch tại các điểm đến; bảo đảm các điều kiện về hạ tầng y tế, nguồn nhân lực phục vụ khách du lịch; đáp ứng đầy đủ các tiêu chí để xử lý sự cố phát sinh; có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan liên quan trong việc đón khách du lịch và bảo đảm an toàn phòng, chống dịch.

Bên cạnh đó, ngành du lịch cần phối hợp với một số địa phương chuẩn bị kế hoạch thí điểm đón khách du lịch quốc tế đến những điểm đến có nhiều lợi thế, như: tỷ lệ người dân từ 18 tuổi trở lên tiêm mũi một đã đạt gần 100%, đủ năng lực phòng, chống dịch Covid-19, điều trị, cũng như có nhiều khu du lịch biệt lập phù hợp để đón khách an toàn. Đặc biệt, cần lưu ý rằng, thời điểm hiện tại cần tập trung vào du lịch nội địa. An toàn phải trở thành tiêu chí cơ bản đối với hoạt động du lịch. Kết nối du khách từ “vùng xanh” tới “điểm đến xanh”.

Thứ hai, Chính phủ cần sớm ban hành chính sách, cơ chế hỗ trợ cho doanh nghiệp trong ngành du lịch

để có điều kiện hoạt động tốt nhất, sản phẩm du lịch được quảng bá rộng rãi đến người dân với giá thành phù hợp, ví dụ như: giảm phí các điểm tham quan từ 30%-50%, trợ giá cho du khách để ngành du lịch sớm phục hồi sau khi đại dịch Covid-19 được kiểm soát.

Thứ ba, để hoạt động du lịch được phục hồi hiệu quả sau dịch Covid-19 và thích ứng với trạng thái bình thường mới, ngành du lịch Việt Nam cần xây dựng một mô hình phát triển bền vững hơn, linh hoạt hơn, đặc biệt đối với các doanh nghiệp. Theo đó, doanh nghiệp du lịch cần chủ động sẵn sàng thích ứng, có cơ chế chuyển đổi linh hoạt, hiệu quả, giữa các hoạt động du lịch nội địa và quốc tế nhằm kiểm soát, hạn chế tác động ảnh hưởng và quản trị khủng hoảng hiệu quả hơn.

Đặc biệt, ngay từ bây giờ, các cơ quan quản lý nhà nước, các hiệp hội du lịch cần chung sức đồng lòng phối hợp xây dựng các chiến dịch kích cầu ngay sau khi dịch kết thúc. Cần chủ động xây dựng kế hoạch và dự kiến thời điểm tổ chức các hoạt động xúc tiến lại các thị trường du lịch quốc tế và nội địa, trong đó đặc biệt quan tâm thúc đẩy du lịch nội địa.

Thứ tư, trước những khó khăn đến từ đại dịch Covid-19, các công ty lữ hành muốn thu hút du khách, cần tính đến giảm chi phí giá thành sản phẩm, nhưng vẫn đảm bảo chất lượng các tour du lịch. Ngoài ra, giai đoạn này cũng chính là cơ hội để các công ty kinh doanh du lịch, các nhân sự làm du lịch trau dồi những kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm cho bản thân để đón đầu sự trở lại mới của du lịch. Bởi, đại dịch Covid-19 cũng là giai đoạn để cơ cấu lại ngành du lịch, thanh lọc những công ty, đơn vị làm ăn chộp giật, tạo điều kiện để những công ty du lịch kinh doanh uy tín khẳng định thương hiệu và hướng tới mục tiêu phát triển bền vững. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lan Chi (2021). *Khủng hoảng ngành hàng không trong cơn bão dịch*, truy cập từ <https://dangcongsan.vn/phong-chong-dich-covid-19/khung-hoang-nganh-hang-khong-trong-con-bao-dich-584195.html>
2. Đình Nam (2021). *An toàn là tiêu chí hàng đầu khi mở lại hoạt động du lịch*, truy cập từ <http://baohinhphu.vn/Utilities/PrintView.aspx?distributionid=449570>
3. M.Mai (2021). *Vì sao người Việt Nam chọn du lịch bền vững hậu COVID-19?*, truy cập từ <https://www.vietnamplus.vn/vi-sao-nguoi-viet-nam-chon-du-lich-ben-vung-hau-covid19/723782.vnp>
4. N. Nguyễn (2021). *Đón đầu xu hướng du lịch chăm sóc sức khỏe hậu COVID-19: Còn nhiều thách thức*, truy cập từ <https://cand.com.vn/Chuyen-dong-van-hoa/don-dau-xu-huong-du-lich-cham-soc-suc-khoe-hau-covid-19-con-nhieu-thach-thuc-i630732/>